

СЕКЦІЯ 4 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 330.341.1

Буханець В.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізького економічного інституту
Криворізького національного університету*

ЕТИМОЛОГІЯ КАТЕГОРІЇ «ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

У статті представлено результати дослідження щодо формування поняття «потенціал» в науковій економічній літературі. Систематизовано та визначено сутність основних підходів до розкриття змістового наповнення категорії «потенціал підприємства». Визначено особливості сучасної інтерпретації сутності ресурсів підприємства як концептуального базису дослідження потенціалу підприємства в умовах розвитку інноваційно-інформаційної економіки.

Ключові слова: потенціал, потенціал підприємства, ресурси, здатності, можливості, компетенції, динамічні здатності.

Буханец В.В. ЭТИМОЛОГИЯ КАТЕГОРИИ «ПОТЕНЦИАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ»

В статье представлены результаты исследования формирования понятия «потенциал» в научной экономической литературе. На основе систематизации исследований по этой проблематике определена сущность основных подходов к раскрытию содержательного наполнения потенциала предприятия. Выделены особенности современной интерпретации сущности ресурсов предприятия как концептуального базиса исследования потенциала предприятия в условиях развития инновационно-информационной экономики.

Ключевые слова: потенциал, потенциал предприятия, ресурсы, способности, возможности, компетенции, динамические способности.

Bukhanets V.V. ETYMOLOGY CATEGORY «POTENTIAL OF THE COMPANY»

Presents the results of a study forming the concept of «potential» in the scientific economic literature. Systematized and the essence of the main approaches to the disclosure of the content of the potential of the company. The features of a modern interpretation of the essence of enterprise resources as the conceptual basis of the research potential of the company in terms of innovation and information economy.

Keywords: potential, potential of enterprise, resources, abilities, capabilities, competencies, dynamic ability.

Постановка проблеми. Розвиток національної економіки супроводжується ускладненням економічних явищ, що зумовлює об'єктивну необхідність постійного удосконалення базових економічних категорій, які є концептуальним базисом прийняття ефективних управлінських рішень. Вагомість та значущість досліджень потенціалу підприємства не викликає сумніву, що підтверджується великою кількістю відповідних наукових публікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до інтерпретації сутності «потенціалу підприємства» на основі сучасних концепцій розвитку економічної науки визначає необхідність дослідження накопиченого теоретичного досвіду з досліджуваної проблематики. Витоки наукового осмислення сутності потенціалу прослідковуються в працях Т. Мана, Д. Рікардо, Ф. Листа, Й. Шумпетера. Вагомий вклад в дослідження потенціалу зроблено такими вченими, як: К. Воблій, С. Струмилін, В. Немчинов, О. Анчишкін, Л. Абалкін, В. Архангельський. За останні десятиріччя наукові дослідження щодо сутності потенціалу підприємства перебували в центрі уваги багатьох науковців: А. Воронкової, Т. Калінеску, В. Краснокутської, Є. Лапіна, О. Олексюка, І. Отенко, Л. Петренко, І. Репіної, О. Федоніна, Д. Чернишова, Н. Чухрай та інших.

Постановка завдання. Традиційно в полі зору наукових досліджень знаходяться конкретні підходи до визначення потенціалу підприємства, співставлення цих підходів з альтернативними баченнями та обґрунтуванням авторських поглядів, які не мають

принципової різниці. Наголошується на необхідності змістовного розкриття стратегічного підходу до з'ясування суті потенціалу підприємства, однак існуючі напрацювання в такому форматі дослідження носять фрагментарний характер, оскільки в повній мірі не розкривають змісту базових категорій домінуючих концепцій стратегічного менеджменту в контексті їх потенціалізації. Тому метою наукової статті є дослідження сучасного трактування сутності ресурсів (як базової конструкції потенціалу підприємства), які набули суттєвих змін, що пов'язано з їх гуманізацією та інтелектуалізацією, а також визначення проблемних контурів дослідження потенціалу підприємства в умовах динамізації конкурентного середовища господарювання бізнес-структур, що орієнтовані на довгострокове економічне зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ізвикненням терміну «потенціал» його використовували у точних науках. Спільними рисами потенціалів природних систем є їх об'єктивність, несуперечність розуміння сутності категорії (як прояв єдності навколишнього світу), авідповідно, і придатність до вимірювання фізичними величинами, які можуть бути взаємно перетворені, залежної від цільового орієнту управління природною системою. З природничих і точних наук термін «потенціал» поширився на суспільні науки, зазнавши при цьому відповідних змін, які полягають у розширенні наукових уявлень про феномен потенціалу як складну багаторівневу систему; суб'єктивізації змісту постійного руху думки в пошуку більш об'єктивної основи для означення сут-

ності; відмови від ідеї єдиного вимірника, з чого випливають складнощі в побудові системи потенціалів і в рамках окремої науки, і на співвідносному рівні між науками; заміни категорій «характеристика», «величина» і т.п. у визначенні потенціалу на «система факторів», «сукупність альтернатив», «ресурси», що пов'язано з порівняно меншою придатністю суспільних систем до математичного вимірювання і моделювання.

З початку 20-х років XX ст. термін «потенціал» використовувався в наукових дослідженнях національної економіки К. Воблим, В. Вейцем, С. Струмлінім, В. Немчиновим у контексті «економічного потенціалу країни», «народногосподарського потенціалу», «потенціалу виробничих сил», «потенціалу розширеного виробництва» тощо. Так В. Вейц та К.Г. Воблий визначали потенціал виробничих сил як потенційну можливість країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення; С. Струмлін запровадив поняття «економічний потенціал», під яким розумів сукупну виробничу силу праці всіх працездатних членів суспільства; В. Немчинов досліджував потенціал розширеного виробництва як ресурсні можливості національної економіки в забезпеченні економічного росту.

У радянському енциклопедичному словнику та Великому тлумачному словнику української мови «потенціал» розглядається в таких аспектах, як: джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути використані для рішення будь-яких задач, досягнення певної мети; можливості окремої людини, суспільства, держави в певній області [1, с. 1 046; 2, с. 902]. Відповідно до визначення Оксфордського економічного словника, потенціал – це приховані якості та здібності, які можуть бути вдосконалені та призвести в майбутньому до успіху або корисності. Такі трактування поняття «потенціал», безперечно, виділяють його суттєві ознаки, такі як залежність рівня потенціалу від наявних можливостей та ресурсів, урахування його динамічності та здатності до розвитку, а також спрямованість на досягнення економічних результатів.

Протягом 1970 – середини 1990-х рр. XX ст. контекст дослідження наукової проблематики потенці-

алу поширюється на рівень підприємства і здебільшого трактується як: сукупність наявних ресурсів, якими володіє суб'єкт господарювання; рідше – як виробнича потужність або як фактори виробництва. Кожне з цих трактувань висвітлює одну з основних ознак поняття «потенціал підприємства», проте не є самодостатнім. Починаючи з середини 90-х рр. XX ст. науковці приділяють значну увагу дослідженню сутності сукупного потенціалу підприємства, а також окремих його видів (стратегічного, трудового, інвестиційного, інноваційного, підприємницького, маркетингового, фінансового, управлінського, майнового, інформаційного тощо). Хронологія зазначених визначень не є абсолютним орієнтиром процесу формування поняття «потенціал підприємства». Але вона підтверджує переважно дедуктивний шлях видозмінення терміну й ескалацію інтересу до потенціалу мікроекономічних структур починаючи з 70-х рр. XX ст. (рис.1).

В основу форсування власних концепцій потенціалу підприємства більшість науковців заклали різні ресурси: А. Анчишкін – набір ресурсів, які в процесі виробництва набувають форми факторів виробництва; Т. Хачатуров – виробничі фонди та кваліфіковані кадри; Е. Фігурнов – ресурси робочої сили, засоби та предмети праці, створені людиною, а також задіяні у виробництво запаси корисних копалин; С. Хейнман – виробничий апарат і рівень технології, природні ресурси та матеріально сировинний баланс, існуючу систему комунікацій, техніку, організацію і систему утримання, переробки та переміщення інформації, науково-технічний потенціал.

Є. Суцєнко охарактеризував потенціал підприємства як сукупність стратегічних ресурсів, якими розпоряджається підприємство, та які мають визначальне значення для можливостей і меж функціонування підприємства [3, с. 239–244]. Ресурсна концепція стала базовим фундаментом розвитку уявлень поняття «потенціал підприємства» та основою розвитку інших концепцій та підходів до визначення, розуміння й уявлення досліджуваної економічної категорії.

Економічні ресурси, які використовують суб'єкти господарювання у господарській діяльності, формують у сучасних умовах потенціал підприємства, але сама їх наявність не є гарантією досягнення визначених завдань. Не менш важливою складовою потенціалу підприємства в умовах розвитку інноваційної економіки, виступає здатність підприємства акумулювати ресурси у ході реалізації комплексу відповідних рішень. З урахуванням того, що сукупність таких здатностей в економічній літературі прийнято називати компетенціями [4, с. 139], то потенціал підприємства визначають як можливості системи ресурсів і компетенцій створювати економічні результати. Підхід до розвитку категорії «потенціал підприємства» на основі здатностей та можливостей набув потужного розвитку в наукових працях І. Джайн, Н. Довгала, Н. Чухрай, О. Кузьміна, О. Мельник, Н. Краснокутської, І. Рєпіної, О. Федоніна і т.д. Так, Н. До-

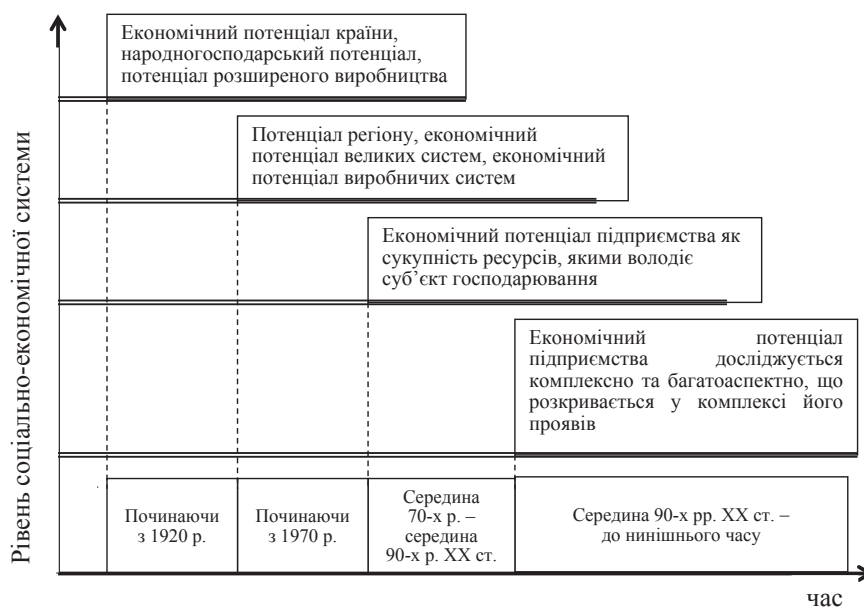

Рис. 1. Процес формування поняття «потенціал підприємства»

вгаль розширює визначений ресурсний підхід і пропонує розглядати потенціал як «...спроможність досягти поставлених цілей за наявних ресурсів і умов їх використання, тобто це рівень ефективності використання обмежених ресурсів» [5, с. 44]. Т. Калінеску трактує потенціал як «приховані здатності, сили для певної діяльності, що можуть виявитися за конкретних умов...» [6]. А. Головкова визначає потенціал підприємства як «...максимальні можливості не лише ресурсів підприємства, які взаємодіють, а й усіх його складових, що беруть участь у діяльності, їх органічної структурно-функціональної взаємодії та формують оптимальний потенціал розвитку підприємства у стратегічній перспективі» [7, с. 37]. І. Отенко потенціал підприємства визначає як «систему взаємопов'язаних елементів (можливостей), змінюючи та удосконалюючи пропорції яких, можна досягти більшого різноманіття станів і побудови системи (потенціалу) для досягнення певної мети» [8].

Протягом останніх років набув поширення процесний підхід, послідовники якого розуміють потенціал як здатність економічної системи трансформувати вхідні ресурси в економічні блага. Так, С. Лукін визначає потенціал через «сукупність матеріальних та соціально-економічних умов і можливостей, а також досягнуті результати розвитку економічної системи» [9]. У руслі процесного підходу І. Новаківський досліджує інформаційний потенціал як «можливості підприємства удосконалювати і розширювати інформаційні зв'язки, а також якісно і кількісно покращувати процеси оброблення інформаційних ресурсів у місцях їх застосування» [10].

Спіраючись на аналіз останніх публікацій, можна зробити висновок про поширення комбінованого підходу, спрямованого на отримання синергії від сполучення ресурсного і процесного підходів в дослідженні потенціалу. Так, зокрема Я. Бурко наголошує, що основу потенціалу складають одночасно дві категорії: ресурси, якими розпоряджається підприємство і те, як ці ресурси організовані для створення вартості [11]. Розвиваючи цю ж думку, К. Давискиба визначає потенціал як сукупну здатність економічних ресурсів забезпечити виробництво максимально можливого обсягу матеріальних благ і послуг, що відповідають потребам суспільства на даному етапі його розвитку [12; 13]. О. Олексюк також синтезує ресурсний і процесний підходи, пропонуючи розуміти «потенціал» як максимально можливу сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень. Згідно з аргументами цього автора, основний зміст поняття «потенціал» полягає в інтегральному відображенні поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага і, таким чином, максимально задовольняти корпоративні та суспільні інтереси [14].

У сучасній науковій літературі також виділяють факторний, цільовий, резульативний, соціально-спрямований підходи до визначення потенціалу. Однак варто наголосити, що їх основу складають підходи, які базуються на ресурсах, здатностях та можливостях підприємства. З метою визначення авторської позиції щодо визначення потенціалу підприємства вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на особливостях інтерпретації ресурсів та їх похідних

(здатностей, компетенцій) в сучасній теорії стратегічного менеджменту. Так, узагальнюючи основи доробок науковців стосовно трактування сутності ресурсів в умовах інноваційної економіки, в подальшому дослідженні потенціалу підприємства можна спиратися на такі змістовні положення.

У сучасній економічній літературі відбуваються суттєві зміни в розумінні сутності ресурсів підприємства, що зумовлено особливою роллю людини в системі інноваційно-інформаційної економіки, що й є результатом процесу їх гуманізації та інтелектуалізації [15; 16]. Інтелектуалізація сутності ресурсів в економічній теорії є тим визначальним вектором, який зумовив ряд супровідних тенденцій у методології дослідження ресурсів підприємств: по-перше, «потенціалізацію» ресурсу, пов'язану з розширенням діапазону напрямків його продуктивного використання; по-друге, посилення ризикозалежності ресурсу, зумовлене зростаючою багатоваріантністю його продуктивного застосування; по-третє, дифузію прав власності на ресурс та інтелектуалізацію відносин власності, що загострюють необхідність балансування цінностей ресурсу для його стейкхолдерів, в першу чергу, на рівні стратегічного управління підприємством [17, с. 6].

Дискусійним залишається питання щодо трактування понять «ресурси» і «здатності». Перше з них базується на розширеному розумінні ресурсів, при якому здатності трактуються як різновид ресурсів; другий чітко розділяє ці поняття, віддаючи пріоритет у створенні стійких конкурентних переваг управлінським (організаційним) здатностям підприємства. Так, Б. Вернелфельт, Дж. Барні, К. Кул, Л. Коста, І. Дірекс, Д. Колліс, С. Монтгомері та інші вкладають в поняття «ресурс» найбільш широкий зміст та об'єднують в ньому усі три терміни ресурсної концепції: «ресурси», «здатності», «можливості». У такому підході здатності є особливими, вбудованими, непереміщуваними та специфічними ресурсами, які дозволяють підприємству використовувати ті ж фактори виробництва, що і його конкуренти, але перетворювати їх у продукти та/або послуги, що відрізняються більш низькими витратами, кращою якістю і т.д [18, с. 55].

Більш змістовне трактування співвідношення понять «ресурси» і «здатності», на наш погляд, базується на ідеях Е. Пенроуз, а саме: «...фірма може отримувати ренти не тому, що володіє кращими ресурсами, а скоріше внаслідок наявності у неї відмінних здатностей, що дозволяє більш продуктивно використовувати ці ресурси» [19, с. 54]. Тобто здатність визначається як особливий вид ресурсу, що має організаційну природу. Крім того, в даних трактуваннях особливо виділяється роль управління в процесі формування ренти, тобто формування та розвиток управлінських здатностей, які і є визначальним джерелом конкурентних переваг підприємств та основою формування їх економічних результатів.

Щодо співвідношення понять «здатності» та «компетенції», які в теорії стратегічного менеджменту є неоднозначним, то варто враховувати наукову аргументацію І. Ансоффа, К. Прахалада, М. Селзніка, Г. Хамела, які наголошують, що компетенції – це навички, вміння та зв'язки підприємства, які роблять найбільший внесок у підвищення цінності продукції, що випускається для кінцевого споживача, або економічної ефективності, яка містить певну цінність, а також забезпечує основу для стійкого функціонування підприємства на конкретному ринковому сегменті та (або) дозволяє отримати стратегічну пере-

вагу на одному або декількох ринках. Г. Хамел і К. Прахалад ввели в термінологічний оборот поняття «ключова компетенція підприємства», сутність якого полягає в оригінальному, особливо продуктивному поєднанні унікальних ресурсів і здатностей підприємства [20]. Відповідно до розвитку ресурсної концепції з'явилися трактування, в яких відмінності у розумінні здатностей і компетенцій визначалися на поділлі вмінь, знань технологічних ноу-хау, що формують особливі переваги на окремих або на всіх етапах ланцюжка формування цінності М. Портера [21, с. 32]. Наприкінці 90-х рр. – ХХ ст. починає розвиватися концепція динамічних здатностей, базові положення якої сформульовані Д. Пізано, Д. Тісом, А. Шуеном. У цій концепції відбувається поділ компетенцій підприємства (організаційних рутин) на статичні і динамічні. Динамічними є «...здатності підприємства до інтегрування, створення та реконфігурації внутрішніх та зовнішніх компетенцій з метою відповідності мінливому середовищу господарювання...» [22, с. 516].

На наш погляд, концепція динамічних здібностей розставила акценти в основних поняттях і змістовно наповнила ресурсну концепцію. Так, фактори виробництва трактуються як традиційні ресурси, які доступні на ринку (земля, праця, капітал), ресурси – як специфічні активи, які важко копіювати, організаційні компетенції (рутини) – як відмінні внутрішні операції, що базуються на об'єднанні спеціалізованих активів в кластери. Ключові компетенції – це комплекси здатностей і технологій, що дозволяють підприємству забезпечити цінність для стейкхолдерів і є основою для розвитку та розширення діяльності. Основним призначенням розвитку компетенцій є підвищення продуктивності інших ресурсів на основі пошуку їх складних комбінацій [20]. Динамічні здатності як найвищий рівень розвитку компетенцій підприємства – це здатність усвідомлювати і реалізувати нововведення, що є основою для здійснення реконфігурації внутрішніх та зовнішніх компетенцій з метою використання можливостей, які утворюються динамічним зовнішнім середовищем. Узагальнюючи змістовне наповнення динамічних здатностей, можна говорити про те, що вони опосередковують процес перетворення можливостей підприємства на ресурси, тобто перетворюють «неоцінені можливості» на «потенційні ресурси».

Таким чином, змістовні положення сучасних концепцій стратегічного менеджменту дозволяють говорити про якісно новий формат дослідження економічного потенціалу підприємства, який характеризується сукупністю можливостей¹ результатного використання предмету або процесу. Тобто якщо в традиційній інтерпретації парадигму потенціалу підприємства описано як «ціль – засіб», то у новій стратегічній площині – це «потенціал ситуації – результат». Тобто потенціал сучасного підприємства полягає у здатності розпізнання нових можливостей бізнесу та отримання з них економічної вигоди. На перший план виходить проактивний підхід до формування потенціалу, який означає, що за умови важливості ефективного використання накопиченого потенціалу, акцент зміщується на максимізацію нових цінностей.

Висновки. Потенціал є складною багатоаспектною категорією, еволюція якої відобразила іс-

торичний процес розвитку природи, форм руху, ієрархії, динаміки та структури економічних відносин. Змістове наповнення терміну «потенціал підприємства» в наукових дослідженнях свідчить про те, що кожне з трактувань містить характеристику певного аспекту, кожний підхід висвітлює частину істини, але не розкриває його економічну природу повністю. Не наголошуючи на переважному стані конкретного підходу до визначення потенціалу підприємства можна говорити про доцільність його сучасної інтерпретації на перетинці сучасних концепцій теорії стратегічного управління, а правомірність їх застосування залежить від того ракурсу, в якому говориться про окрему проблему. У дослідженні потенціалу підприємства очевидним є те, що розкриття його глибинної суті неможливе у відриві від ресурсів, сучасна інтерпретація яких набула суттєвих змін в умовах динамічного розвитку інноваційно-інформаційної економіки. Ми не наголошуємо на домінуванні ресурсного підходу у розкритті сутності потенціалу підприємства, але подальші наукові дослідження проблематики потенціалу не можуть бути досліджені у відриві від сучасної парадигми стратегічного управління, пріоритетна роль в якій належить ресурсним концепціям.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Советский энциклопедический словарь / [гл. ред. А.М. Прохоров]. – 4-е изд. – М. : «Советская энциклопедия», 1986. – 1 600 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ Перун, 2002. – 1 440 с.
3. Сущенко Е.А. Характеристика потенциала предприятия как экономической категории / Е.А. Сущенко // Вісник Східно-українського національного університету. – 2002. – №5(51). – С. 239–244.
4. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд ; [пер. с англ.] – М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. – 928 с.
5. Довгаль Н.С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи / Н.С. Довгаль // Науково-технічна інформація. – 2009. – № 1. – С. 42–45.
6. Калінеску Т.В. Формування та оцінювання потенціалу підприємства: навч. посібник / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, С.Ф. Большенко, Н.В. Швець, О.В. Маслош. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2007. – 352 с.
7. Головова А.С. Методологічні проблеми вимірювання потенціалу підприємства / А.С. Головова // Економіка та держава. – 2007. – № 4. – С. 37–39.
8. Отенко І.П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства : наук. вид. / І.П. Отенко, Л.М. Малярець, Г.А. Іващенко. – Харків : ХНЕУ, 2007. – 347 с.
9. Лукін С.О. Економічний потенціал регіону: суть, складові і місце у процесі реформування економіки / С. О. Лукін // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: політика регіонального розвитку. – Вип. V. – Луцьк : Надстир'я, 1999. – С. 40–51.
10. Новаківський І.І. Інформаційний потенціал системи управління підприємством : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / І.І. Новаківський. – Львів : 2002. – 21 с.
11. Бурко Я.В. Стратегический потенциал предприятия как источник его конкурентного преимущества / Я.В. Бурко // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2006. – Вип. 4(98). – Ч. 2 – С. 16–19.
12. Давыскиба Е.В. Современные подходы к изучению и оценке экономического потенциала региона / Е.В. Давыскиба // Коммунальное хозяйство городов. – Вып. 44. – К. : Техніка, 2002. – С. 73–76.
13. Давыскиба Е.В. Экономический потенциал региона: к определению категории / Е.В. Давыскиба // Коммунальное хозяйство городов. – Вып. 40. – К. : Техніка, 2002. – С. 269–274.
14. Олексюк О.І. Управління потенціалом акціонерних товариств :

¹ Тут під можливістю мається на увазі те, що може виникнути та існувати за певних передумов; тобто те, що може з потенційного стати реальним.

- авторeref. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. Наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2001. – 20 с.
15. Смирнов Є.В. Гуманізація сутності ресурсів підприємства в економічній теорії / Є.В.Смирнов // Економічний часопис–XXI. – № 11–12(2). – 2012. – С. 32–36.
16. Петренко Л.А. Циклічність ресурсного забезпечення діяльності підприємств : монографія / Л.А. Петренко, Н.В. Шевчук. – К. : КНЕУ, 2011. – 257 с.
17. Смирнов Є.В. Управління ресурсами підприємства : авторeref. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Є.В. Смирнов. – К. : 2014. – 20 с.
18. Катькало В.С. Еволюція теорії стратегічного управління : монографія / В.С. Катькало. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Высшая школа менеджмента, 2008. – 548 с.
19. Penrose E. The theory of growth of the firm. [Text] / E. Penrose. – N.Y. : 1959. – 247 p.
20. Прахалад К. К. Конкурируя за будущее: создание рынков завтрашнего дня / К.К. Прахалад, Г. Хамел. – М. : Олимп-бизнес, 2002. – 288 с.
21. Катькало В.С. Ресурсная концепция стратегического управления: генезис основных идей и понятий / В.С. Катькало // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2002. – № 32. – С. 20–42. – (Серия «Менеджмент»).
22. Teece D.J. Dynamic capabilities and strategic management / D.J. Teece, G. Pisano, A. Shuen // Strategic management journal. – 1997. – Vol. 18. – № 7. – P. 509–537.

УДК 330.34

Вольвач М.М.*асистент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств
Національного авіаційного університету*

ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ АВІАПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ І АНТИКРИЗОВОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

У статті виділено стратегію інноваційного розвитку, що полягає в створенні принципово нової продукції (послуг) чи нових технологій, які ефективніше вирішують проблему споживача, або здатні задовольнити нову потребу, як важливу складову загальної антикризової стратегії авіапромислового підприємства. Актуалізація розроблення й впровадження, окрім суто технічних (технологічних) інновацій, ще й управлінських (зокрема маркетингових, логістичних, комп'ютерних), зумовлюється їх значущістю для формування середовища, в якому продукуються, поширюються й реалізуються інновації інших видів.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційний менеджмент, інноваційний процес, інноваційний проект, інноваційний потенціал, виробничий потенціал, криза, антикризове управління.

Вольвач Н.Н. ИНВЕСТИРОВАНИЕ ИННОВАЦИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ПОТЕНЦИАЛА АВИАПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ И АНТИКРИЗИСНОЙ ПРОФИЛАКТИКИ

Выделена стратегия инновационного развития, которое состоит в создании принципиально новой продукции (услуг) или новых технологий, которые эффективнее решают проблему потребителя, или способны удовлетворить возникшую новую потребность, как важная составляющая общей антикризисной стратегии авиапромышленного предприятия. Актуализация разработки и внедрения кроме чисто технических (технологических) инноваций еще и управленческих (в т.ч. маркетинговых, логистических, компьютерных), предопределяется их значимостью для формирования среды, в которой проектируются, распространяются и реализуются инновации других видов.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционный менеджмент, инновационный процесс, инновационный проект, инновационный потенциал, производственный потенциал, кризис, антикризисное управление.

Volvach N.N. INVESTING IN INNOVATION TO CAPACITY DEVELOPMENT AIRCRAFT INDUSTRY ENTERPRISES AND CRISIS PREVENTION

Highlighted innovative development strategy, which create a fundamentally new products (services) or new technologies, that will effectively solve the problem of the consumer, or are able to meet a new need, has arisen as an important part of the overall crisis strategy of aircraft industry enterprises. Actualization of the development and implementation in addition to purely technical (technological) innovation novations in management (including marketing, logistics, computer), determine their significance for the formation of the environment in which are designed, distributed and implemented other forms of innovation.

Keywords: innovation, investment, innovation and investment management, innovation process, innovative project, innovative capacity, production capacity, crisis, crisis management.

Постановка проблеми. Економічна криза 2008–2014 рр., яка серйозно послабила весь ринок авіації (і виробництва, й перевезення), показала суперечності чинного механізму забезпечення фінансової стабільності та зумовила потребу в переосмисленні багатьох фундаментальних положень, покладених в основу господарської діяльності підприємств авіаційної промисловості (АП).

За таких ринкових умов загострення конкурентної боротьби в бізнесі актуалізує проблему побудови інноваційної моделі розвитку, яка базується на інтелектуалізації всіх сфер суспільного життя, глобальній експансії нововведень і полягає у формуван-

ні вектора розвитку, який забезпечує інтелектуальне лідерство. Отже, технічні, технологічні й управлінські інновації перетворюються на ключові чинники формування потенціалу успіху і конкурентоспроможності підприємств АП, особливо в кризовий і посткризовий періоди.

Науково-технічний прогрес та інноваційний потенціал країни належать до найважливіших видів національного багатства. Аналіз вітчизняної й закордонної літератури в області стратегічного управління дозволяє виділити стратегію інноваційного розвитку, що полягає в створенні принципово нової продукції (послуг) або нових технологій, які ефективніше вирі-